

ринку та сприяти підвищенню його конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі [3, с. 352]. Важливо враховувати, що конкурентоспроможність не обмежується лише ефективністю виробничих процесів та якістю продукції. В сучасному світі споживачі все більше звертають увагу на сталість та соціальну відповідальність підприємств. Таким чином, розвиток корпоративної соціальної відповідальності та взаємодія зі спільнотою може стати значущим фактором підвищення конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Борисюк І.О. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. 2019. № 33 URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/409>.
2. Павлова Т.В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства переробної галузі і розробка рекомендацій щодо її підвищення: звіт про науково-дослідну роботу. Одеса, 2018. 172 с.
3. Павлова В.А. Конкурентоспроможність підприємства: управління, оцінка, стратегія: монографія. Дніпро: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2016. 352 с.
4. Дмитрієв І.А., Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Конкурентоспроможність підприємства: Навчальний посібник. Харків: ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с.
5. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З., Перерва Б.К. Особливості формування конкурентних переваг підприємства в кризових умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 11. С. 22-30. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.11.22>.
6. Гринько Т.В. Комплексний підхід оцінки конкурентоспроможності інноваційної продукції як конкурентної переваги. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 5, т. 3. С. 142-145.

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Жартовський Є. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Оборотні кошти відіграють важливу роль в економічному житті будь якого виробничого підприємства. Вони представляють собою частину активів підприємства, яка в процесі виробничої діяльності постійно перебуває в обороті, змінюючи свою натуральну форму. Оборотні кошти використовуються для фінансування поточної діяльності підприємства, включаючи закупівлю сировини та матеріалів, оплату праці, виплату податків та інших витрат. Вони також

використовуються для покриття непередбачених витрат та ризиків. Важливо зазначити, що ефективне управління оборотними коштами є ключовим для успіху підприємства. Недостатній рівень оборотних коштів може призвести до фінансових труднощів, тоді як надмірний рівень може призвести до недостатньої рентабельності. Тому оптимальне планування та управління оборотними коштами є важливим аспектом фінансового менеджменту.

Майже два роки українські підприємства функціонують в надскладних економічних, політичних та соціальних умовах, спричинених військовим станом та повномасштабною війною з агресором. Військові дії мають надзвичайно негативний вплив на господарську діяльність переважної більшості українських підприємств, наслідком чого стає все більше погіршення їх фінансово-економічного стану. Зниження обсягів виробництва та реалізації продукції, інфляція та девальвація національної валюти, нестача трудових ресурсів через мобілізацію та міграцію населення, брак матеріальних ресурсів через руйнування ланцюгів постачання та зростання цін, призвело до виникнення проблем в різних сферах діяльності підприємства, зокрема в сфері управління оборотними коштами. Основні проблеми, які виникають на підприємствах в сфері управління оборотними коштами є наступні:

1. Зменшення суми власних оборотних коштів через зменшення вартості власного капіталу внаслідок збиткової діяльності в останні два роки.

2. Сповільнення обертання дебіторської заборгованості та збільшення сум дебіторської заборгованості, щодо якої є сумніви в її поверненні. В умовах військового стану зростає ризик неплатежів з боку контрагентів через їх нестабільну фінансову ситуацію, або через фінансово-економічні втрати в наслідок військових дій.

3. Зростання потреби в оборотних коштах через збільшення закупівельних цін на сировину, матеріали та інші матеріальні цінності, що збільшує суму виробничих запасів та незавершеного виробництва.

4. Збільшення норми страхових виробничих запасів через ризики несвоєчасного постачання, що пов'язано з нестабільною економічною ситуацією.

5. Зменшення суми оборотних коштів призводить до погіршення рівня платоспроможності підприємства та зростання ризиків його банкрутства.

За умов, коли «доступ до кредитних ресурсів та їх наявність стали головними проблемами для ММСП з початку війни і незважаючи на активну державну підтримку (за кредитною програмою 5-7-9%), у тому числі цільові програми для деяких галузей (наприклад, сільського господарства та роздрібної торгівлі), мікро-, малий та середній бізнес (ММСБ) в Україні продовжує стикатися з серйозною нестачею ліквідності» [1]. Ситуацію ускладнює те, що в наявних кризових умовах спричинених військовим станом, відповідні традиційні методи та прийоми втрачають свою дієвість і багато підприємства стикаються з необхідністю пошуку внутрішніх резервів та низки нестандартних рішень.

Перш за все, підприємства, які відчувають нестачу оборотних коштів повинні перейти на жорсткий режим економії матеріальних та фінансових ресурсів, їх раціональне формування та використання. Необхідно позбутися усіх видів запасів, які підприємство не використовує у господарській діяльності, оптимізувати усі види витрат, особливо невиробничих. Управління дебіторською заборгованістю потребує пошуку компромісних рішень в частині застосування форм та методів розрахунків з покупцями, обґрунтування доцільності продажу продукції з відстрочкою платежу, цінової політики за такими операціями та термінів розрахунку.

Досить актуальним засобом за даних умов є активізація використання внутрішніх матеріальних ресурсів, таких як відновлювані матеріали або вторинна сировина, що дає змогу зменшити залежність від зовнішніх постачальників та знизити витрати.

Виробничі підприємства для вирішення окреслених завдань потребують підвищеної уваги до фінансового планування. Розробка детального фінансового плану, який враховує поточну ситуацію та прогнозує майбутні потреби в оборотних коштах, дає змогу підприємству більш ефективно управляти своїми ресурсами.

Безумовно, за таких умов суб'єкти ММСБ потребують державної підтримки, зокрема, розробки додаткових альтернативних фінансових механізмів для підтримки та відновлення виробничих підприємств, «щоб не накопичувати високий борговий важіль у секторі ММСП, який буде важко підтримувати в майбутньому» [1]. Сприяння розвитку зовнішньої торгівлі, відновлення ланцюгів

постачань, продовження релокації підприємств, сприятимуть їх фінансово-економічному оздоровленню та повноцінному відновленню в повоєнний час.

Отже, ключовими проблемами в сфері управління оборотними коштами виробничого підприємства в умовах воєнного стану є пошук джерел поповнення їх суми та забезпечення прийняттого рівня платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Експрес-оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Аналітичний звіт. Київ: Програма розвитку ООН в Україні, 2022, 77 с. URL: https://www.undp.org/files/z326/files/202210/UA_Rapid_Assessment_of_War_on_MSMEs_in_Ukraine_0.pdf
2. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З. формування системи конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва в умовах цифровізації. Підприємництво: сучасні виклики, тренди та трансформації: колективна монографія / за заг. ред. Гринько Т.В. Вид-во: ФОП Біла К.О. 2023. С. 121-186.
3. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З. Методичний підхід до управління змінами в діяльності суб'єктів підприємництва. *Економіка розвитку*. 2017. № 3 (83). С. 59-66.

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Кулиш Р. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ТА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Однією з ключових рекомендацій для забезпечення стійкості підприємств у воєнний період є диверсифікація ринків збуту. Залежність від одного ринку може значно підвищити ризик банкрутства у разі зниження попиту або обмежень на експорт. Підприємства повинні активно розвивати нові ринки збуту, як на внутрішньому ринку, так і на зовнішніх ринках, шукати нових клієнтів та партнерів. Це може забезпечити більшу стабільність доходів та знизити ризик залежності від конкретного ринку.

В умовах воєнного конфлікту важливо мати чітке фінансове планування та прогнозування. Підприємства повинні ретельно аналізувати свої фінансові показники, враховувати можливі зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, оцінювати ризики та приймати відповідні заходи з їхнього управління. Це